

BahramiNia, Sara; Ziaei, Soraya; Moradi, Mamood (2023). The Role of Services and Functions of Public Libraries in Economic Development: Perspectives from Librarians and Managers. *Journal of Knowledge-Research Studies*, 2(2) : 1-21.

Doi: 10.22034/jkrs.2023.57250.1031

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_16679.html

The paper is an open access and licensed under the Creative Commons CC BY NC license.

The Role of Services and Functions of Public Libraries in Economic Development: Perspectives from Librarians and Managers

Sara Bahrami Nia*¹, Soraya Ziaei², Mahmood Moradi³

Received: June, 21, 2023

Accepted: July, 23, 2023

Abstract

Purpose: This study aimed to explore the role of services and functions provided by public libraries in the economic development of society, as perceived by librarians and library managers.

Methodology: A quantitative research design employing a survey approach was conducted. The statistical population consisted of experienced managers and librarians from public libraries across the centers of Iranian provinces. The estimated population size was 1900 individuals, with a sample size of 319 participants selected using Cochran's sampling formula. Data was collected using a researcher-developed questionnaire. Content validity and Cronbach's alpha were used to establish validity and reliability, respectively. The overall Cronbach's alpha coefficient for both the questionnaire and its components surpassed 0.80, indicating acceptable reliability. Data analysis was performed using SPSS statistical software and PLS Smart structural equations.

Findings: The results revealed that the services and functions of public libraries, including education and research, information dissemination and alerting, providing recreational activities, hosting exhibitions and conferences, and promoting study and personal growth, have an effective and positive impact on economic development indicators, with more than 40% of respondents acknowledging their importance. Furthermore, the structural model of the research exhibited good validity in terms of Cronbach's alpha, composite reliability, convergent validity, predictive accuracy (R²), predictive power (Q²), and goodness of fit index (GOF).

Conclusion: The findings indicate that the characteristics and functions of public libraries in Iran possess the capacity and capability to play a significant and influential role in economic development, as demonstrated in developed countries. However, the study also revealed that public libraries in Iran have been neglected in economic discussions compared to the emphasis on culture and societal development. The lack of attention to and utilization of the economic potential of public libraries is a contributing factor to their limited role in economic development.

Value: This research provides an innovative approach to examining the role of services and functions provided by public libraries in socioeconomic development.

Keywords: *Public Libraries, Economic Development, Structural Model, Services of Public Libraries, Functions of Public Libraries.*

1. PhD in Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Tehran, Iran. (Corresponding author) Bahramisaraa@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Payame Noor University, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science, Razi University, Iran.

Extended Abstract

Purpose: The development process necessitates a moral framework to ensure responsibility and justice regarding human needs and rights, and to utilize science and technology across all social and economic sectors, with the aim of safeguarding human life. This development perspective adopts a humanitarian stance, supporting vulnerable populations and advocating for social participation and sustainable development. Consequently, it not only emphasizes economic growth but also underscores social equality and the critical role of the environment, while encompassing broader goals such as growth, justice, democracy, and political stability. Identifying and harnessing the potential within different segments of society represents a key strategy for achieving development in various domains, including economic, cultural, social, and political. Education plays a significant role in the economic development of countries, and one institution that can contribute to human resource education and development is the public library, often regarded as the "University of the People." Therefore, exploring the services and functions of public libraries and their role in the economic development of society offers promising solutions. Public libraries effectively uncover lesser-known features and potentials that are available within their libraries.

Methodology: This study employed a quantitative research design in the form of a survey. The statistical population included managers and librarians from public libraries in the central areas of the province who possessed sufficient experience and expertise in the field of public libraries. The estimated population size was 1900 individuals, with a sample of 319 people selected using Cochran's sampling formula. Data collection was conducted through a researcher-designed questionnaire. To establish validity and reliability, content validity and Cronbach's alpha method were employed. The Cronbach's alpha coefficient for all constituents and the entire questionnaire exceeded 0.80, indicating acceptable questionnaire reliability. Data analysis was performed using SPSS statistical software and PLS Smart structural equations.

Findings: The findings of this study suggest that public library services and functions, such as education and research, information dissemination, curation, exhibitions, conferences, and study encouragement, have an effective and positive impact of over 40% on economic development indicators.

Conclusion: Public library services can contribute to income generation and economic growth at the individual and societal levels. By utilizing public library services to meet information and internet needs, families indirectly benefit their economic situation, especially considering the rising costs of paper, publishing, and internet usage. Furthermore, planning and implementing entrepreneurship and skill training courses, catering to individuals eager to learn, can contribute to economic development within society. In many rural areas, the lack of awareness among residents regarding local resources and environmental conditions prevents them from utilizing and benefiting from these capacities to improve their living conditions and generate income. Public libraries, serving as repositories and distributors of accurate information tailored to regional needs, can indirectly enhance economic development in these areas. For example, public libraries in

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 2

Issue 2

Serial Number 4

2023

rural economic development sectors could offer courses on agriculture, crop production, livestock and poultry breeding, considering the specific water, air, and soil conditions within each region. This approach would enhance yield and improve the quality of agricultural products. Disseminating the necessary information through different means in urban and rural areas plays a crucial role in advancing their development. Information is a form of wealth, and when evenly distributed among all members of society, it leads to enhanced quality of life and development across various economic, cultural, and social domains. Ultimately, economic development, facilitated by knowledge and information, transforms both individual and social life, resulting in improved living standards and reduced inequalities. This endeavor aims to promote economic development, eradicate poverty, and empower communities by leveraging knowledge, education, and skills, thereby fostering lasting peace and continuous life enhancement. Achieving economic development through public libraries represents a monumental and time-consuming objective, requiring unwavering dedication from all managers, planners, and specialists in the field of public libraries. In Iran, attention to economic development, which seeks to improve the quality of life for all members of society, has hitherto been overlooked at the level of public library capabilities. The results of this research can serve to illuminate the path toward integrating public libraries into the country's development program, providing a blueprint for programmatic plans.

Value: This research offers an innovative approach in examining the role of public library services and functions in the economic development of society. To date, only a limited number of studies have explored the economic impact of public libraries at the community level, utilizing structural equations. Through investigating this effect, numerous variables relating to the economic impact of public libraries have been examined.

References

- Ezkiya, M., & Ghaffari, Gh. (2005). *Sociology of development*. Keyhan. [\[In Persian\]](#).
- Eghbali, A., Noruzi, A. (2022) Analyzing the Role of Public Library Services in the Development of the Local Economy: Case Study of Kermanshah Province. *Research on Information Science and Public Libraries*, 28 (1), 76-93. 10.52547/publij.28.1.76 [\[In Persian\]](#).
- Bahraminia, S., Ziaei, S., Moradi, M. (2023). Identifying the role of public libraries in the economic development of society from the viewpoint of experts. *Research on Information Science and Public Libraries*, 29 (1), 12-32. [\[In Persian\]](#).
- Seyedi, Z. (2011). *Feasibility assessment of the role of public libraries in the development and promotion of entrepreneurship from the perspective of public libraries in Isfahan province*. Master thesis. Isfahan University. [\[In Persian\]](#).
- Ataei Zaher, S., Tajafari, M., Sanatjoo, A., & Sharif, A. (2021). Feasibility Study of Providing Effective Services on Economic Development in Mashhad Public Libraries. *Library and Information Sciences*, 24(2), 59-84. [\[In Persian\]](#).
- Fanni, Z. (2014). *Sustainable development and globalization*. National Center for Globalization Studies. [\[In Persian\]](#).
- Gorjizadeh, A. (2014, May 31). *Interrelation between culture and economic development*, international conference on management, culture and economic development, Mashhad. [\[In Persian\]](#).
- Meier, J. M. (1995). *From classical economics to development economics* (Gh. Azad Aramaki, trans.). Mitra. [\[In Persian\]](#).
- Bishop, B. W., Mehra, B., & Partee, R. P. (2016). The role of rural public libraries in small business development. *Public Library Quarterly*, 35(1), 37-48. <https://doi.org/10.1080/01616846.2016.1163971>

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 2

Issue 2

Serial Number 4

2023

- Biswas, S., & Mahato, A. (2020). The Role of Public Libraries in Local Economic Development in West Bengal. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 3744. <https://core.ac.uk/download/pdf/286730239.pdf>
- Chow, A., & Tian, Q. (2021). Public libraries positively impact quality of life: A big data study. *Public Library Quarterly*, 40(1), 1-32. <https://doi.org/10.1080/01616846.2019.1632105>
- Devabalagan, G.A., & Mohan Kumar, S. (2019). Role of Public Libraries in Economic Development. *Universal Review*, 8(6), 757-763.
- Holcomb, S., Dunford, A., & Idowu, F. (2019). Public Libraries: A Community's Connection for Career Services. *John J. Heldrich Center for Workforce Development*.
- Mackenzie, C. (2000). Urban public libraries: helping Brisbane to become a smart city. *Australasian Public Libraries and Information Services*, 13(4), 166-169.
- McClure, C. R., & Bertot, J. C. (1998). Public Library Use in Pennsylvania: Identifying Uses, Benefits, and Impacts. Final Report.
- McClure, C. R., Fraser, B. T., Nelson, T. W., & Robbins, J. B. (2001). *Economic benefits and impacts from public libraries in the state of Florida : final report to the State Library of Florida, Division of Library and Information Services*. Information Use Management and Policy Institute, School of Information Studies
- Noh, Y. (2020). A study of the evaluation of a library's economic value based on the users' and librarians' perceptions. *The Electronic Library*, 38(3), 561-596. <https://doi.org/10.1108/EL-01-2020-0008>
- Oyeronke, A. (2012). Information as an economic resource: The role of public libraries in Nigeria. *Chinese Librarianship: An International Electronic Journal*, 34, 66-75.
- Öztemiz, S. & Tekindal, M.A. (2020). Estimation of GDP from public library usage: Turkey sample. *Library Management*, 41(4-5), 153-171.
- PÖLDAAS, Mai. (2015). Public Libraries as a Venue for Cultural Participation in the Eyes of the Visitors. *Media transformations*, 11, 106-122.
- Randal, K. (2004, June). The Innovation Imperative, Economic Development Administration. US Department of Commerce conference.
- Eniekebi, E. R. (2018). Library and Information Science Role in Human Development. *Library and Information Science Role in Human Development*, 2(8), 136-140. <https://doi.org/10.1177/0340035297023005>
- Santos, V. (2009). Public Libraries and their Contribution towards Economic Development: a discussion. *LIBRES Library and Information Science Research Electronic Journal*, 19(2), 1-9. <https://doi.org/10.32655/LIBRES.2009.2.3>

Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol 2

Issue 2

Serial Number 4

2023

بهرامی نیا، سارا؛ ضیایی، ثریا؛ مرادی، محمود (۱۴۰۲). نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در توسعه

اقتصادی جامعه. *نشریه مطالعات دانش پژوهی*، ۲(۲): ۱-۲۱. DOI: 10.22034/jkrs.2023.57250.1031

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_16679.html

این مقاله به صورت دسترسی باز و با لایسنس CC BY NC کریتیو کامنز قابل استفاده است.

نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه

سارا بهرامی نیا^{۱*}، ثریا ضیایی^۲، محمود مرادی^۳

تاریخ پذیرش: ۱ مرداد ۱۴۰۲

تاریخ دریافت: ۳ تیر ۱۴۰۲

چکیده

هدف: هدف این پژوهش کشف نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه از دیدگاه کتابداران و مدیران کتابخانه‌های عمومی است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نوع طرح‌های پژوهش کمی است و به صورت پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش را مدیران و کتابداران کتابخانه‌های عمومی مراکز استان که تجربه و تخصص کافی در حوزه کتابخانه‌های عمومی داشتند، تشکیل می‌دهند. جامعه آماری ۱۹۰۰ نفر برآورد شد که با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران ۳۱۹ نفر به عنوان نمونه مشخص شدند. جهت گردآوری داده‌ها از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. برای سنجش روایی و پایایی پرسشنامه، از روایی محتوایی و همچنین برای تعیین پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، ضریب آلفای کرونباخ برای همه مؤلفه‌ها و کل پرسشنامه بیش از ۰/۸۰ به دست آمده که حاکی از پایایی قابل قبول پرسشنامه مذکور بود. تمامی روند تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر در نرم‌افزارهای آماری SPSS و معادلات ساختاری Smart PLS انجام گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاضر مشخص نمودند که خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی از قبیل آموزش و پژوهش، اطلاعات و اطلاع‌رسانی، ایجاد تفریح و تفنن، برگزاری نمایشگاه، همایش و غیره و تشویق به مطالعه و تعالی بخشیدن به روح، بیش از ۴۰ درصد بر شاخص‌های توسعه اقتصادی نقش مؤثر و مثبتی دارد. همچنین اعتباریابی مدل ساختاری پژوهش با استفاده از آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی، روایی همگرا، دقت پیش‌بینی (R^2)، قدرت پیش‌بینی (Q^2) و شاخص نیکویی برازش (GOF) مدل پژوهش حاضر از اعتبار مناسبی برخوردار است.

نتایج: نتایج پژوهش نشان داد که ویژگی‌ها و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در ایران این ظرفیت و توانایی را دارند که نقش مؤثر و چشمگیری در توسعه اقتصادی جامعه داشته باشند و این مهم در کشورهای توسعه یافته به شکل موفق‌تری اتفاق افتاده است. با این حال، بخش دیگری از نتایج پژوهش که وضعیت کنونی کتابخانه‌های عمومی در کشور را مورد بررسی قرار داد، نشان داد که کتابخانه‌های عمومی ایران در بحث اقتصادی نسبت به بحث فرهنگ و توسعه فرهنگی جامعه مهجور مانده‌اند. می‌توان گفت که عدم توجه و استفاده از ظرفیت‌های کتابخانه‌های عمومی در حوزه اقتصادی یکی از دلایل کم‌رنگ بودن نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی است.

اصالت و ارزش: تاکنون پژوهش‌های بسیار اندکی با استفاده از معادلات ساختاری به بررسی تأثیر اقتصادی کتابخانه‌های عمومی در سطح جامعه پرداخته‌اند. بر مبنای این رویکرد متغیرهای تأثیرگذار بیشتری مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های عمومی، توسعه اقتصادی، مدل ساختاری، خدمات کتابخانه‌های عمومی، کارکردهای کتابخانه‌های عمومی.

۱. دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران. (نویسنده مسئول) Bahramisaraa@gmail.com

۲. دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۳. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه رازی، ایران.

۱. مقدمه

ماهیت فرآیند توسعه، نیازمند نظم اخلاقی است تا اطمینان دهد که نسبت به نیازها و حقوق انسانی، جانب مسئولیت و عدالت را نگه می‌دارد و در همه حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی، از علم و فناوری به گونه‌ای بهره می‌گیرد تا امنیت زیست‌بشری را تأمین کند. این دیدگاه در مورد توسعه، از موضعی انسان‌دوستانه‌تر نیز برخوردار است و حامی مردم ضعیف و خواستار مشارکت اجتماعی و توسعه پایدار است. بنابراین چنین توسعه‌ای، نه تنها بر رشد اقتصادی، بلکه بر برابری اجتماعی و اهمیت حیاتی، محیط‌زیست و همچنین، بر اهداف کلانی چون رشد، عدالت، مردم‌سالاری و ثبات سیاسی اصرار دارد (فنی، ۱۳۹۳، ص ۱۹).

توسعه یک کشور تا حد زیادی به میزان اطلاعاتی که شهروندان در معرض آن قرار دارند بستگی دارد. اطلاعات آن‌قدر حیاتی است که به‌عنوان پنجمین عامل تولید شناخته شده است. زمانی که صحبت از توسعه ملی می‌شود، اطلاعات جایگزینی ندارد، زیرا به‌عنوان محرک رشد اقتصادی و بهره‌وری شناخته شده است (اویرونکه^۱، ۲۰۱۲). از اهداف اصلی توسعه اقتصادی می‌توان به افزایش رفاه اجتماعی، کاهش فقر، ایجاد عدالت اجتماعی و ایجاد اشتغال اشاره کرد.

رنдал^۲ (۲۰۰۴) توسعه اقتصادی را به‌عنوان روشی تحت تأثیر می‌داند، که بر رشد و تغییر ساختار اقتصادی برای تقویت رفاه اقتصادی یک جامعه تأثیر می‌گذارد. مایر^۳ (۱۹۹۵) معتقد است، توسعه اقتصادی هدف نیست بلکه وسیله‌ای برای فراهم کردن شرایط بهتر اجتماعی است. به‌طور کلی می‌توان گفت توسعه نوعی بهبود سبک زندگی، استفاده مناسب از دارایی‌ها و خلق شرایط رضایت‌بخش برای زندگی عموم افراد است و از راه‌های مختلف قابل حصول می‌باشد که از جمله آن‌ها، آموزش و پژوهش و خدمات و کالاهای عمومی است.

انتشار اطلاعات از طریق کتابخانه‌های عمومی یک عامل اساسی برای توسعه است. با نگاهی به فهرست بزرگ‌ترین کشورهای اقتصادی دنیا (بر پایه تولید ناخالص ملی = برابری قدرت خرید) و همچنین فهرست کتابخانه‌های بزرگ و غنی سراسر دنیا، ممکن است سؤالی را در ذهن مطرح سازد، که آیا کتابخانه‌های عمومی نقشی در توسعه کشورهای توسعه‌یافته دنیا داشته و یا دارند؟ اگر پاسخ این سؤال مثبت است، باید دید کشور ما چگونه می‌تواند از توانایی‌ها و پتانسیل‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی جهت توسعه کشور استفاده کند. برخی بر این باورند که نقش کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان یک مؤسسه یادگیری مادام‌العمر است (مکنزی^۴، ۲۰۰۰). عملکرد کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان یک ارائه‌دهنده اطلاعات برای کمک به توسعه اقتصادی محلی با برآوردن نیازهای اطلاعاتی شهروندان، مشاغل کوچک، کارآفرینان جدید و مؤسسات اجتماعی نشان‌دهنده پذیرش زیاد آن‌ها، از طرف متخصصان اطلاعات به‌عنوان وسیله‌ای برای توجیه نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی است (دوس سانتوس^۵، ۲۰۰۹).

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۲

دوره ۲، شماره ۲

پیاپی ۴

۱۴۰۲

1. Oyeronke
2. Randal
3. Meier
4. Mackenzie
5. Dos Santos

معمولاً خدمات کتابخانه‌های عمومی به چهار گروه تقسیم می‌شود: آموزش پایه (شامل کار با برنامه‌های رایانه‌ای، ارائه برنامه‌های سوادآموزی، و برپایی جلسات داستان‌گویی)؛ امور فرهنگی (شامل برگزاری نمایشگاه‌ها، سخنرانی‌ها، و همایش‌های عمومی)؛ اطلاع‌رسانی (شامل منابع مرجع ساده، خدمات ارجاعی به شعبه‌ها، و کاوش در پایگاه‌های اطلاعاتی)؛ و سرگرمی (شامل فیلم، کنسرت، و نمایشگاه صنایع دستی) (دایره‌المعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۳۸۶: ذیل ایالت متحده آمریکا، کتابخانه‌ها). در این پژوهش خدمات و کارکردهای اقتصادی، با پنج شاخص آموزش و پژوهش، اطلاعات و اطلاع‌رسانی، ایجاد تفریح و تفرن، برگزاری نمایشگاه و تشویق به مطالعه در نظر گرفته شده است.

کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مراکز علم‌آموزی یکی از مهم‌ترین نهادهایی است که، از آن می‌توان به‌عنوان پایگاهی برای دستیابی به اطلاعات عمومی، شغلی، تجاری، و کسب‌وکار استفاده کرد. این کتابخانه‌ها می‌توانند، به صاحبان مشاغل و حرفه‌های مختلف در توسعه و بهبود مسائل و مشکلات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زندگی روزمره کمک کنند. همچنین به افراد جویای کار و حرفه و شغل در جهت دستیابی به حرفه و مشاغل و کار متناسب با توانایی آنان یاری رسانند از آنجاکه آموزش اولین گام برای تقویت توانایی‌های فردی، اجتماعی و حرفه‌ای است بنابراین کتابخانه‌های عمومی را می‌توان به‌عنوان یکی از مراکز توسعه نیروی انسانی دانست. همچنین از طریق پیوندی که بین مشاغل و تخصص‌های مختلف و موردنیاز مشاغل برقرار می‌کند و با صرفه‌جویی در زمان و هزینه آموزش، موجب توسعه و تکامل کسب‌وکارها می‌گردد.

شناسایی و استفاده از پتانسیل‌های موجود در بخش‌های مختلف هر جامعه، یکی از راهکارهای کلیدی برای رسیدن به توسعه در هر زمینه، از جمله اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است. توسعه اقتصادی کشورها به میزان قابل توجهی از رشد و توسعه آموزش تأثیر می‌پذیرد. یکی از نهادهایی که در امر آموزش و توسعه نیروی انسانی می‌تواند مؤثر باشد، کتابخانه عمومی است، که از آن به‌عنوان دانشگاه مردم یاد شده است، لذا بررسی نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه یکی از راهکارهای مؤثر در شناسایی ویژگی‌ها و پتانسیل‌های کمتر شناخته‌شده و موجود در کتابخانه‌های عمومی می‌باشد.

تا امروز بررسی کارایی و نقش کتابخانه‌های عمومی در جامعه، محدود به بررسی در قالب اهداف و وظایف کتابخانه‌های عمومی می‌گردید. لذا ما در این پژوهش قصد داریم گامی فراتر برداشته و به بررسی و شناسایی توانمندی‌ها و قابلیت‌هایی فراتر از وظایف محدودشده به کتابخانه‌های عمومی بپردازیم تا در آینده نزدیک بتوانیم شاهد بهره‌مندی از این قابلیت‌های بالقوه و رشد بیشتر این نهاد ارزشمند، در جهت توسعه کشور گردیم.

از این رو این پژوهش برای روشن‌تر کردن چگونگی این تأثیرگذاری و متغیرهایی که می‌توانند با تأثیرپذیری از کتابخانه‌های عمومی، توسعه اقتصادی جامعه را تحت تأثیر قرار دهند، سؤالاتی را به ترتیب زیر مطرح و به دنبال پاسخگویی به آن‌هاست:

۱. مدل ساختاری نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه از چه الگویی تبعیت می‌کند؟

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۳

نقش خدمات و

کارکردهای

کتابخانه‌های عمومی ...

۲. آموزش و پژوهش تا چه میزان در مؤلفه‌های توسعه اقتصادی (ایجاد اشتغال، کیفیت زندگی، توسعه نیروی انسانی، قدرت خرید، درآمد پایدار و توسعه گردشگری) تأثیر دارد؟
۳. اطلاعات و اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های عمومی تا چه میزان در مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟
۴. ایجاد تفریح و تفنن در کتابخانه‌های عمومی، تا چه میزان در مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟
۵. برگزاری نمایشگاه‌های کتاب، همایش و غیره، تا چه میزان در مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟
۶. تشویق به مطالعه و تعالی بخشیدن به روح، تا چه میزان در مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟

۲. پیشینه پژوهش

کتابداران کتابخانه‌های عمومی اصفهان معتقد هستند، که کتابخانه‌های عمومی علاوه بر همکاری با مراکز کارآفرینی، باید خود نیز به صورت خاص و مستقل در این زمینه فعالیت داشته باشند. از جمله فعالیت‌هایی که توسعه و ترویج کارآفرینی را در پی داشته در قالب خدمات آموزشی، اطلاع‌رسانی، پژوهشی، مشاوره‌ای و جنبی استخراج و دسته‌بندی کردند (سیدی، ۱۳۹۰). و همچنین کتابداران و مدیران کتابخانه‌های عمومی مشهد بر ضرورت ارائه خدمات مؤثر جهت توسعه اقتصادی تأکید دارند (عطائی‌ظاهر و همکاران، ۱۳۹۷). اقبالی و نوروزی (۱۴۰۱) در پژوهش خود به نقش خدمات کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصاد محلی پرداختند که نتایج آن نشان داد، از دیدگاه کتابداران کتابخانه‌های عمومی کرمانشاه، سطح ارائه خدمات اطلاعاتی و اطلاع‌رسانی، خدمات آموزشی و پژوهشی و جنبی نسبتاً مطلوب و خدمات مشاوره‌ای و مرجع در شرایط موجود در سطح نامطلوبی قرار دارد، که با بهبود شرایط، تأثیر کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی مساعد می‌شود؛ و همچنین متخصصین، کتابداران و مدیران کتابخانه‌های عمومی کشور، با توجه به ماهیت و پتانسیل‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی مؤلفه‌هایی همچون ایجاد شغل، کیفیت زندگی، توسعه نیروی انسانی، قدرت خرید، توسعه پایدار و توسعه گردشگری را به عنوان راهبردهایی که منجر به توسعه اقتصادی در جامعه خواهد شد، شناسایی کرده‌اند (بهرامی‌نیا و همکاران، ۱۴۰۲).

کاربران کتابخانه‌های عمومی فلوریدا نیز، بر این باورند که کتابخانه‌های عمومی به رفاه مالی آن‌ها کمک می‌کند، منابع اقتصادی را به کسب و کارهای محلی ارائه نموده و از رفاه جامعه حمایت می‌کند (مک‌کلور، فریزر، نلسون و رایبنز، ۲۰۰۱). همیلتون^۲ (۲۰۰۸)، پژوهشی با عنوان «کتابخانه‌های عمومی و توسعه اقتصادی جامعه: موفقیت در بازار» انجام داد و به این نتیجه رسید که، بخش کسب و کار کوچک عامل مهم رشد اقتصادی در جامعه محلی است؛ و از آنجا که کتابخانه عمومی بخشی از اقتصاد محلی است و دارایی‌های متنوعی دارد، می‌تواند به رشد و شکوفایی مشاغل کوچک محلی کمک کند، در نتیجه به ثروت و نشاط جامعه کمک می‌کند. برای تحقق این هدف، کتابخانه‌ها باید در تلاش‌های توسعه اقتصادی محلی با سایر سازمان‌ها مشارکت ایجاد کرده و نقش مهمی در جهت دستیابی به جامعه کسب و کار داشته

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۴

دوره ۲، شماره ۲

پیاپی ۴

۱۴۰۲

1. McClure, Fraser, Nelson, & Robbins
2. Hamilton

باشند. این همکاری‌ها هم برای کتابخانه‌های عمومی و هم برای جامعه‌ای که در آن خدمت می‌کنند، سودمند خواهد بود.

اوپرونکه (۲۰۱۲)، در پژوهش خود دریافتند که کتابخانه‌های عمومی می‌توانند با ارائه اطلاعات به موقع و دقیق، به مهار بیکاری در میان جوانان به رشد اقتصادی کمک کنند. بیسواس و ماهاتو^۱ (۲۰۲۰)، اظهار می‌دارند که کتابخانه‌های عمومی در حال ارائه اطلاعات، مشاوره و راهنمایی برای جویندگان کار و سایر افراد در جامعه هستند. ایشان سه حوزه از فعالیت کتابخانه‌های عمومی، یعنی یادگیری و مهارت، سرمایه‌گذاری و تأسیس شرکت و رفاه اقتصادی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم به فعالیت اقتصادی کمک می‌کنند را ذکر کردند.

دوآبلاگان و موهان کومار^۲ (۲۰۱۹)، در پژوهش خود با عنوان «نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی»، تمرکز مجدد کتابخانه‌های عمومی به سمت ایده یک مرکز اطلاعاتی را پیشنهاد می‌کند تا با برآوردن نیازهای اطلاعاتی شهروندان، مشاغل کوچک، کارآفرینان جدید به توسعه اقتصادی محلی کمک کند.

اوزوتمیز و تکیندال^۳ (۲۰۲۰)، در پژوهشی به برآورد تولید ناخالص داخلی با استفاده از کتابخانه‌های عمومی در ترکیه پرداختند؛ و با توجه به نتایج به‌دست آمده، نشان دادند که تولید ناخالص داخلی تحت تأثیر تعداد کاربران کتابخانه قرار دارد. همچنین تغییر در تولید ناخالص داخلی نیز، تأثیر قابل توجهی بر تعداد کاربران کتابخانه‌های عمومی را نشان داده است. این یافته‌ها نشان‌دهنده تعامل بین تولید ناخالص داخلی و استفاده از کتابخانه‌های عمومی در ترکیه بین ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۷ است.

ناه^۴ (۲۰۲۰)، در پژوهشی ارزش اقتصادی کتابخانه‌های عمومی به چهار دسته افزایش ارزش اقتصاد محلی، یعنی ارتباط با جامعه محلی، توسعه منابع انسانی، ایجاد شغل و افزایش ارزش سرمایه‌گذاری تقسیم کردند. نتایج پژوهش نشان داد که ارزش اقتصادی کتابخانه‌های عمومی در حوزه ارتباط با جامعه محلی بالاترین، پس از آن بهبود ارزش سرمایه‌گذاری، و رده‌های بعدی بهبود ارزش اقتصاد محلی و توسعه منابع انسانی و ایجاد شغل به ترتیب مشخص شد.

چاو و تیان^۵ (۲۰۲۱)، طی یک مطالعه ده‌ساله از داده‌های کتابخانه عمومی کارولینای شمالی در خصوص تأثیر کتابخانه‌های عمومی بر زندگی افراد دریافتند که سرانه شمارگان کتاب چاپی با پنج عامل از جمله کیفیت زندگی، سطح پیشرفت تحصیلی جامعه، سرانه و درآمد متوسط خانوار و تعداد مشاغل، روابط قابل پیش‌بینی، مثبت و معنی‌داری دارد. با توجه به اینکه سرانه شمارگان چاپ کتاب ارتباط مستقیمی با کتاب‌خوانی و غنی‌سازی کتابخانه‌های عمومی دارد می‌تواند به‌عنوان یکی از فعالیت‌های کتابخانه‌های عمومی نقش مؤثری در توسعه اقتصادی داشته باشد.

1. Biswas & Mahato
2. Devabalagan & Mohan Kumar
3. Öztemiz and Tekindal
4. Noh
5. Chow & Tian

از بررسی پیشینه‌های پژوهش در حوزه کتابخانه‌های عمومی همان‌گونه که نتایج آن‌ها منعکس شد، چنین استنباط می‌گردد که، در ایران توجه بسیار اندکی به بررسی اقتصادی از طریق کتابخانه‌های عمومی صورت گرفته است. بیشترین توجه به حوزه اقتصاد در کتابخانه‌های عمومی خارج از ایران، نشان از درک اهمیت نقش کتابخانه‌های عمومی در بحث توسعه است. برخی از پژوهش‌های انجام گرفته به بررسی تأثیر کتابخانه‌های عمومی بر کیفیت زندگی، خدمات شغلی، توسعه گردشگری، توسعه کسب‌وکارهای کوچک در حوزه اقتصادی پرداخته بودند. پژوهش‌های انجام شده پیشین، از لحاظ اهداف و روش پژوهش با پژوهش حاضر یکسان نیست. لذا با توجه به مطالعات و بررسی‌های انجام شده می‌توان چنین استنباط کرد که، تاکنون پژوهشی که بتواند الگویی ارائه دهد که نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه را نشان دهد، یافت نشده است. لذا نتایج این پژوهش می‌تواند آغازی برای رفع این خلأ پژوهشی و توجه و اهمیت بیشتر نسبت به قابلیت‌ها و پتانسیل‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی گردد.

بررسی نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه علاوه بر اینکه به شناسایی پتانسیل‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی در حوزه اقتصادی می‌پردازد، منجر به ارائه راهکارهای مناسب، جهت استفاده از این توانمندی‌ها برای رسیدن به توسعه اقتصادی جامعه می‌شود. همچنین نتایج پژوهش حاضر سبب شناسایی فاصله بین وضع موجود و وضع مطلوب، همچنین شناسایی نقاط قوت و ضعف موجود در کتابخانه‌های عمومی می‌گردد که اطلاعات مفیدی در اختیار مسئولان نهاد کتابخانه‌های عمومی و کتابداران کتابخانه‌های عمومی قرار می‌دهد تا جهت رسیدن به وضع مطلوب و موفقیت در رسالت‌های کتابخانه‌های عمومی، گام مؤثری بردارند. بنابراین، هدف این پژوهش تبیین نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

برای رسیدن به خیلی از مفاهیم تحقیق در حوزه کتابخانه‌های عمومی و بحث توسعه اقتصادی کتابخانه‌های عمومی مجبور شدیم ابتدا از روش گراند تئوری (نظریه داده بنیاد) استفاده کنیم، به دلیل اینکه بحث نظریه داده بنیاد پایه و اساس روش‌های کمی و بخصوص مباحثی که به آن‌ها کمتر پرداخته شده می‌باشد که پیش‌تر در این پژوهش از آن به شکل خلاصه و ناقص استفاده شده بود، که به گونه‌ای مبهم به نظر می‌رسید، بنابراین ناگزیر شدیم بخش نظریه داده بنیاد را در پژوهشی مجزا و با شرح و بسط کامل ارائه دهیم، و در پژوهشی با عنوان «شناسایی نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه از دیدگاه متخصصان» به بسط مراحل مختلف نظریه داده بنیاد و ارائه الگوی پارادایمی پردازیم. بنابراین در این پژوهش بخش داده‌ها، یافته‌ها و نتایج کیفی پژوهش (شاخص‌های اقتصادی در کتابخانه‌های عمومی) مذکور آورده شده است.

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است، و از نظر گردآوری اطلاعات به صورت پیمایشی انجام شد. جامعه آماری شامل مدیران و کتابداران کتابخانه‌های عمومی مراکز استان که تجربه و تخصص کافی

در حوزه کتابخانه‌های عمومی داشتند، بودند. بر اساس برآورد اولیه تعداد جامعه پژوهش ۱۹۰۰ نفر بودند. با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران ۳۱۹ نفر به‌عنوان نمونه مشخص شدند. پس از توزیع پرسشنامه‌ها تعداد ۳۱۹ پرسشنامه جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته جهت گردآوری داده‌های پژوهش و با توجه به اهداف و روش پژوهش، طراحی و استفاده شد. ابتدا سیاهه‌ای از مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تهیه شد و روایی آن توسط اساتید گروه اقتصاد و علم اطلاعات و دانش‌شناسی مورد بررسی قرار گرفت. در این بررسی برخی از شاخص‌های توسعه اقتصادی از جمله امید به زندگی، مرگ‌ومیر نوزادان، تولید ناخالص ملی (GNP) و ثروت آفرینی و رفاه که در کتابخانه‌های عمومی قابل محاسبه نبودند، حذف شدند و در نهایت پرسشنامه اولیه جهت بررسی و مطالعه شاخص‌های توسعه اقتصادی در کتابخانه‌های عمومی شامل شش شاخص: ایجاد اشتغال، کیفیت زندگی، توسعه نیروی انسانی، قدرت خرید، درآمد پایدار و توسعه گردشگری طراحی گردید. به‌طور کلی پرسشنامه مذکور حاوی ۳۰ سؤال بود که، سؤالات آن نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی را مورد بررسی قرار داد. سؤالات پرسشنامه به‌صورت طیف پنج‌ارزشی لیکرت طراحی گردید. روایی محتوایی این پرسشنامه با استفاده از نظرات پنج تن از اساتید دانشگاهی در حوزه‌های مرتبط با موضوع پژوهش مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. همچنین برای تعیین پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، ضریب آلفای کرونباخ برای همه مؤلفه‌ها و کل پرسشنامه بیش از ۰/۸ به دست آمده که حاکی از پایایی قابل قبول پرسشنامه مذکور بود. تمامی روند تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر در نرم‌افزارهای آماری SPSS و معادلات ساختاری Smart PLS انجام گرفت.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۷

نقش خدمات و

کارکردهای

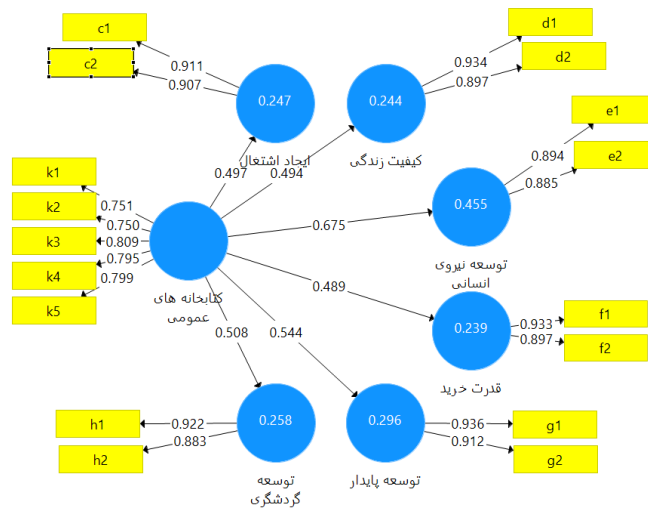
کتابخانه‌های عمومی ...

۴. یافته‌های پژوهش

در این بخش یافته‌های این پژوهش به تفکیک ارائه می‌شوند:

الف. پاسخ به سؤال اول پژوهش: مدل ساختاری نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه از

چه الگویی تبعیت می‌کند؟

شکل ۱: نتایج تحلیل عاملی تأییدی کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی

جدول ۱: بارهای عاملی، پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراج شده توسعه اقتصادی در کتابخانه‌های عمومی

گویه	سؤال	بار عاملی	معناداری T	متوسط واریانس استخراج شده (AVE)	قابلیت اعتماد ترکیبی (CR)	الفای کرونباخ
کتابخانه‌های عمومی	۱	۰/۷۵۱	۲۲/۲۹۲	۰/۵۱۰	۰/۸۳۸	۰/۸۴۰
	۲	۰/۷۵۰	۲۰/۹۱۹			
	۳	۰/۸۰۹	۲۷/۵۹۵			
	۴	۰/۷۹۵	۲۶/۹۳۳			
	۵	۰/۷۹۹	۲۹/۵۲۳			
ایجاد اشتغال	۶	۰/۹۱۱	۸۴/۸۱۲	۰/۸۲۶	۰/۹۰۵	۰/۷۹۰
	۷	۰/۹۰۷	۶۷/۰۴۱			
کیفیت زندگی	۸	۰/۹۳۴	۹۴/۳۰۰	۰/۸۳۸	۰/۸۱۲	۰/۸۰۹
	۹	۰/۸۹۷	۴۲/۶۲۱			
توسعه نیروی انسانی	۱۰	۰/۸۹۴	۴۷/۵۸۴	۰/۷۹۱	۰/۸۸۳	۰/۷۳۶
	۱۱	۰/۸۸۵	۴۴/۳۹۶			
قدرت خرید	۱۲	۰/۹۳۳	۹۲/۳۴۵	۰/۸۳۸	۰/۹۱۲	۰/۸۰۹
	۱۳	۰/۸۹۷	۴۲/۵۵۷			
توسعه پایدار	۱۴	۰/۹۳۶	۱۰۶/۶۵۴	۰/۸۵۵	۰/۹۲۲	۰/۸۳۱
	۱۵	۰/۹۱۲	۶۸/۷۲۵			
توسعه گردشگری	۱۶	۰/۹۲۲	۷۳/۱۱۲	۰/۸۱۵	۰/۸۹۸	۰/۷۷۴
	۱۷	۰/۸۸۳	۴۲/۷۱۲			

در شکل ۱ و جدول ۱ نتایج تحلیل عاملی مؤلفه‌های توسعه اقتصادی آورده شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، تمام سؤال‌های مربوطه بارهای عاملی قابل قبول و معناداری (با توجه به T محاسبه شده) روی سازه توسعه اقتصادی دارند. عدد به دست آمده برای قابلیت اعتماد ترکیبی (CR) برای تمام مقوله‌ها بیش از ۰/۷ است، که قابل قبول می‌باشد. میانگین واریانس استخراج شده (AVE) برای تمام سؤالات این گویه‌ها نیز بیشتر از ۰/۴ است که اعتبار همگرایی مناسبی را نشان می‌دهد.

همچنین برای تعیین دقت در شناسایی عوامل دارای تأثیر در توسعه اقتصادی، از پاسخگویان خواسته شد که میزان تأثیر هر کدام از عوامل را بیان کنند. پاسخ‌ها در قالب طیف پنج درجه‌ای لیکرت، مقیاس بندی شد. در کدگذاری داده‌ها به پاسخ‌های خیلی کم، نمره ۱؛ کم، نمره ۲؛ متوسط، نمره ۳؛ زیاد، نمره ۴ و

خیلی زیاد، نمره ۵ اختصاص داده شد. در جدول زیر خلاصه داده‌های توصیفی مقوله‌های مورد بررسی در توسعه اقتصادی، مشخص شده است.

جدول ۲: آزمون T تک نمونه‌ای مؤلفه‌های توسعه اقتصادی در کتابخانه‌های عمومی

فاصله اطمینان	سطح معناداری		مقدار T	میانگین	ابعاد
	حد پایین	حد بالا			
۰/۴۰۲۸	۰/۱۷۷۲	۰/۰۰۰	۵/۰۵۸	۳/۲۹	ایجاد اشتغال
۱/۰۷۳۹	۰/۸۸۸۵	۰/۰۰۰	۲۰/۸۱۶	۳/۹۸	کیفیت زندگی
۱/۰۷۰۶	۰/۸۹۱۸	۰/۰۰۰	۲۱/۵۹۷	۳/۹۹	توسعه نیروی انسانی
۱/۱۴۳۳	۰/۹۶۶۵	۰/۰۰۰	۲۳/۴۷۷	۴/۰۵	قدرت خرید
۰/۳۶۱۷	۰/۱۳۰۴	۰/۰۰۰	۴/۱۸۷	۳/۲۵	توسعه پایدار
۰/۷۴۱۵	۰/۵۲۱۹	۰/۰۰۰	۱۱/۳۱۸	۳/۶۳	توسعه گردشگری

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۹

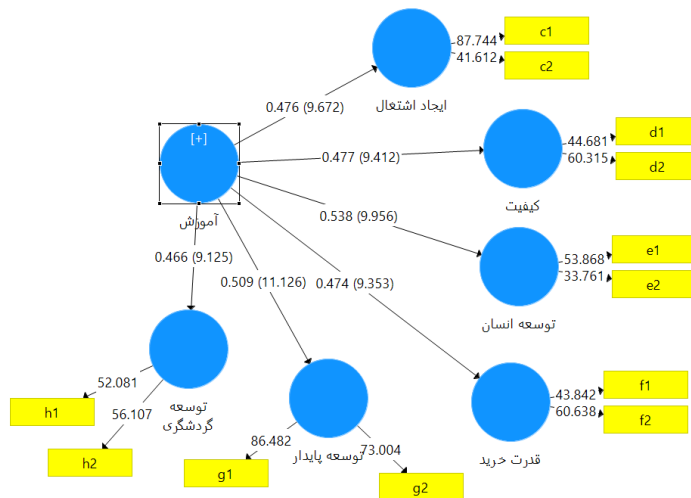
نقش خدمات و

کارکردهای

کتابخانه‌های عمومی ...

همان گونه که در جدول ۲ قابل مشاهده است، به منظور بررسی اینکه آیا ابعاد مدل مفهومی ابعاد توسعه اقتصادی در کتابخانه‌های عمومی کشور در وضعیت فعلی در سطح مناسب، مطلوب و رضایت بخش قرار دارد یا خیر، از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است. در این آزمون با توجه به مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت، مقدار آزمون برابر با ۳ در نظر گرفته شده است. نتیجه این آزمون نشان داد که در سطح اطمینان ۹۹ درصد با توجه به مثبت بودن حد پایین و بالا، میانگین ابعاد اصلی پژوهش از مقدار آزمون (عدد ۳) بیشتر است (جدول ۴). به بیان دیگر، کتابخانه‌های عمومی کشور در مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر گذار و نتایج در وضعیت مناسبی قرار دارد.

ب. پاسخ به سؤال دوم پژوهش: آموزش و پژوهش تا چه میزان بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟

شکل ۲: مدل آزمون شده نقش آموزش و پژوهش بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی

جدول ۳: ضریب مسیر و معنی‌داری تأثیر آموزش و پژوهش بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی

نتیجه	آماره T	P value	ضریب رگرسیون	گزاره (رابطه)	
تأیید	۹/۶۷۲	۰/۰۰۰	۰/۴۷۶	با	ایجاد اشتغال
تأیید	۹/۴۱۲	۰/۰۰۰	۰/۴۷۷	با	کیفیت زندگی
تأیید	۹/۹۵۶	۰/۰۰۰	۰/۵۳۸	با	توسعه نیروی انسانی
تأیید	۹/۳۵۳	۰/۰۰۰	۰/۴۷۴	با	قدرت خرید
تأیید	۱۱/۱۲۶	۰/۰۰۰	۰/۵۰۹	با	توسعه پایدار
تأیید	۹/۱۲۵	۰/۰۰۰	۰/۴۶۶	با	توسعه گردشگری

یافته‌های جدول ۳ و شکل ۲ نشان می‌دهد که بررسی تأثیر آموزش و پژوهش بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی، با توجه به مقدار ضریب تأثیر مؤلفه‌های ذکر شده و مقدار تی در سطح اطمینان ۹۹ درصد، مثبت و معنادار است (زیرا آماره T خارج از بازه (۱/۱، ۹۶/۹۶) قرار گرفته است). مقدار ضریب تأثیر نشان‌دهنده این است که چند درصد از مقدار متغیر وابسته توسط متغیر مستقل توضیح داده می‌شود این مقدار هرچقدر به +۱ (مثبت یک) نزدیک باشد نشان‌دهنده تأثیر قوی و مثبت آن است و هرچقدر به صفر نزدیک باشد نشان‌دهنده این است که متغیر معنادار نیست و هرچه این مقدار به منفی یک (-۱) نزدیک باشد، نشان‌دهنده تأثیر قوی اما منفی متغیر است. بنابراین، با توجه به مقادیر به‌دست آمده ضریب تأثیر آموزش و پژوهش بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی، توسعه نیروی انسانی با مقدار ۰/۵۳۸، و توسعه پایدار با مقدار ۰/۵۰۹، بیشترین تأثیر را از آموزش می‌پذیرند. همچنین مقادیر ضریب تأثیر دیگر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی، نشان داد که آموزش و پژوهش در ایجاد اشتغال (۰/۴۷۶)، کیفیت زندگی (۰/۴۷۷)، قدرت خرید (۰/۴۷۴) و توسعه گردشگری (۰/۴۶۶) بیش از ۴۰ درصد تأثیر مثبت و معناداری دارد.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

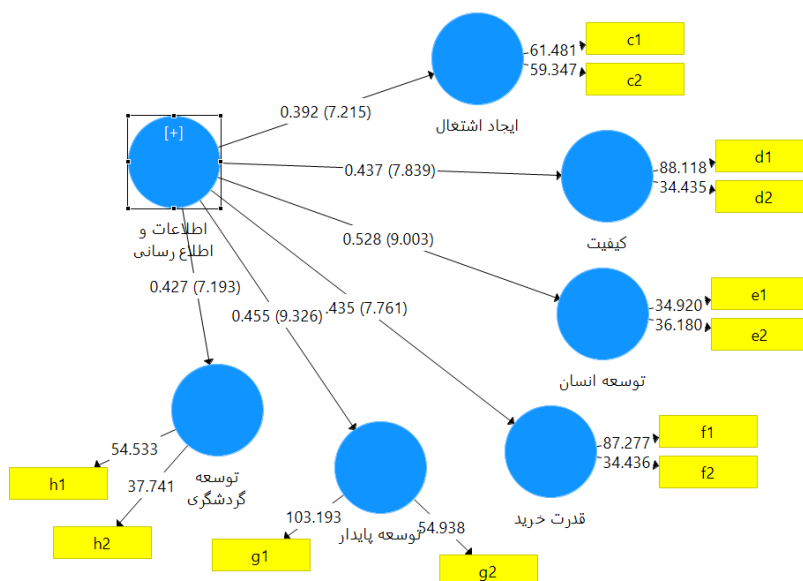
صفحه ۱۰

دوره ۲، شماره ۲

پیاپی ۴

۱۴۰۲

ج. پاسخ به سؤال سوم پژوهش: اطلاعات و اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های عمومی تا چه میزان بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟

شکل ۳: مدل آزمون شده نقش اطلاعات و اطلاع‌رسانی بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی

جدول ۴: ضریب مسیر و معنی داری تأثیر اطلاعات و اطلاع رسانی بر مؤلفه های توسعه اقتصادی

نتیجه	آماره T	P value	ضریب رگرسیون	گزاره (رابطه)	
تأیید	۷/۲۱۵	۰/۰۰۰	۰/۳۹۲	با	اطلاعات و اطلاع رسانی
تأیید	۷/۸۳۹	۰/۰۰۰	۰/۴۳۷	با	اطلاعات و اطلاع رسانی
تأیید	۹/۰۰۳	۰/۰۰۰	۰/۵۲۸	با	اطلاعات و اطلاع رسانی
تأیید	۷/۷۶۱	۰/۰۰۰	۰/۴۳۵	با	اطلاعات و اطلاع رسانی
تأیید	۹/۳۲۶	۰/۰۰۰	۰/۴۵۵	با	اطلاعات و اطلاع رسانی
تأیید	۷/۱۹۳	۰/۰۰۰	۰/۴۲۷	با	اطلاعات و اطلاع رسانی

همان گونه که در جدول ۴ و شکل ۳ قابل مشاهده است، در بررسی تأثیر اطلاعات و اطلاع رسانی کتابخانه های عمومی مورد پژوهش در مؤلفه های توسعه اقتصادی، با توجه به مقادیر ضریب تأثیر و مقادیر تی در سطح اطمینان ۹۹ درصد، می توان گفت که اطلاعات و اطلاع رسانی در توسعه نیروی انسانی با مقدار ۰/۵۲۸ بیشترین و ایجاد اشتغال با مقدار ۰/۳۹۲ کمترین تأثیر را دارد. همچنین مقادیر ضریب تأثیر دیگر مؤلفه های توسعه اقتصادی، نشان داد که اطلاعات و اطلاع رسانی در کیفیت زندگی (۰/۴۳۷)، قدرت خرید (۰/۴۳۵)، توسعه پایدار (۰/۴۵۵) و توسعه گردشگری (۰/۴۲۷) بیش از ۴۰ درصد تأثیر مثبت و معناداری دارد؛ بنابراین، وجود تأثیر بین اطلاعات و اطلاع رسانی و مؤلفه های توسعه اقتصادی مورد تأیید قرار می گیرد.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

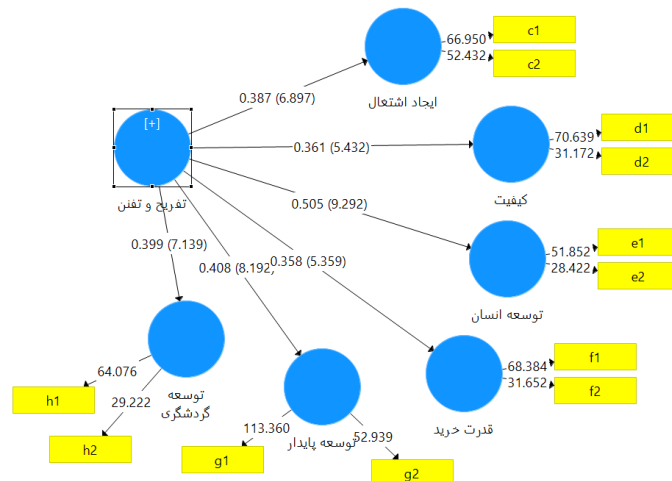
صفحه ۱۱

نقش خدمات و

کارکردهای

کتابخانه های عمومی ...

د. پاسخ به سؤال چهارم پژوهش: ایجاد تفریح و تفنن در کتابخانه های عمومی تا چه میزان بر مؤلفه های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟

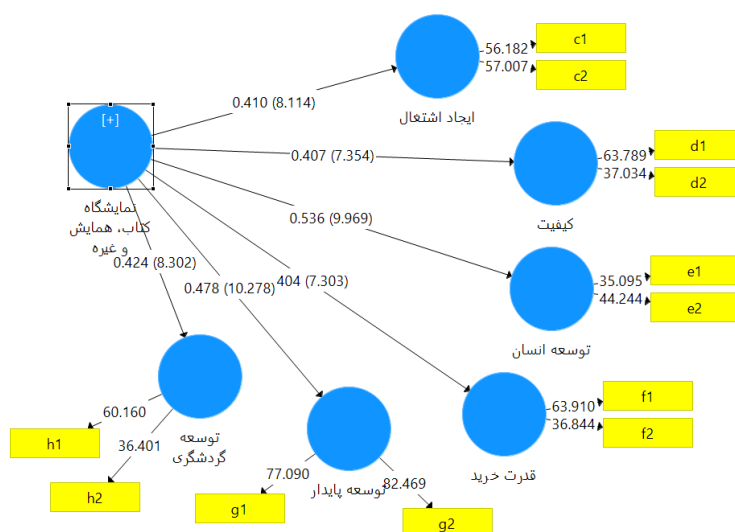
شکل ۴: مدل آزمون شده نقش تفریح و تفنن بر مؤلفه های توسعه اقتصادی

جدول ۵: ضریب مسیر و معنی داری تأثیر تفریح و تفنن بر مؤلفه های توسعه اقتصادی

نتیجه	آماره T	P value	ضریب رگرسیون	گزاره (رابطه)	
تأیید	۶/۸۹۷	۰/۰۰۰	۰/۳۸۷	با	ایجاد تفریح و تفنن
تأیید	۵/۴۳۲	۰/۰۰۰	۰/۳۶۱	با	ایجاد تفریح و تفنن
تأیید	۹/۲۹۲	۰/۰۰۰	۰/۵۰۵	با	ایجاد تفریح و تفنن
تأیید	۵/۳۵۹	۰/۰۰۰	۰/۳۵۸	با	ایجاد تفریح و تفنن
تأیید	۸/۱۹۲	۰/۰۰۰	۰/۴۰۸	با	ایجاد تفریح و تفنن
تأیید	۷/۱۳۹	۰/۰۰۰	۰/۳۹۹	با	ایجاد تفریح و تفنن

یافته‌های جدول ۵ نشان‌دهنده این موضوع است که بررسی تأثیر ایجاد تفریح و تفنن در کتابخانه‌های عمومی مورد پژوهش بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی، با توجه به ضریب تأثیر و مقدار تی به دست آمده در سطح اطمینان ۹۹ درصد، مثبت و معنی‌دار است (زیرا آماره T خارج از بازه $(-1/1, 96/96)$ قرار گرفته است). ضرایب تأثیر به دست آمده در جدول فوق نشان می‌دهد که ایجاد تفریح و تفنن در توسعه نیروی انسانی با مقدار $0/505$ بیشترین و در قدرت خرید با مقدار $0/358$ کمترین تأثیر را دارد.

۵. پاسخ به سؤال پنجم پژوهش: برگزاری نمایشگاه‌های کتاب، همایش و غیره تا چه میزان بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟

شکل ۵: مدل آزمون شده نقش برگزاری نمایشگاه کتاب، همایش و غیره بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی

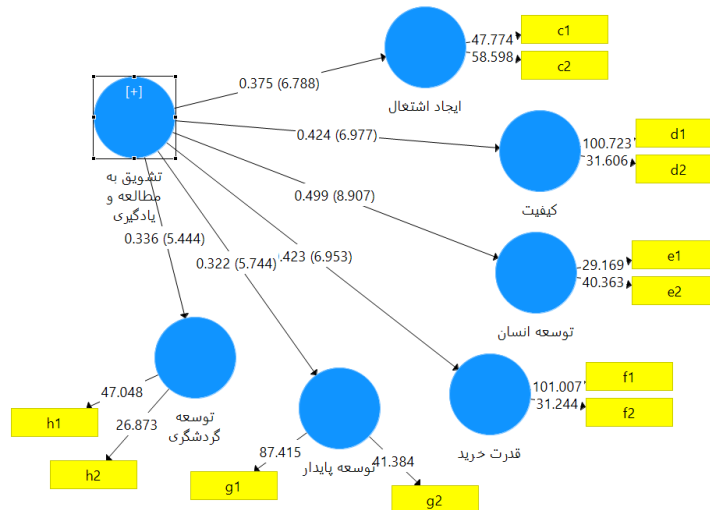
جدول ۶: ضریب مسیر و معنی‌داری تأثیر برگزاری نمایشگاه کتاب، همایش و غیره بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی

نتیجه	آماره T	P value	ضریب رگرسیون	گزاره (رابطه)		
تأیید	۸/۱۱۴	۰/۰۰۰	۰/۴۱۰	با	ایجاد اشتغال	برگزاری نمایشگاه کتاب
تأیید	۷/۳۵۴	۰/۰۰۰	۰/۴۰۷	با	کیفیت زندگی	برگزاری نمایشگاه کتاب
تأیید	۹/۹۶۹	۰/۰۰۰	۰/۵۳۶	با	توسعه نیروی انسانی	برگزاری نمایشگاه کتاب
تأیید	۷/۳۰۳	۰/۰۰۰	۰/۴۰۴	با	قدرت خرید	برگزاری نمایشگاه کتاب
تأیید	۱۰/۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۴۷۸	با	توسعه پایدار	برگزاری نمایشگاه کتاب
تأیید	۸/۳۰۲	۰/۰۰۰	۰/۴۲۴	با	توسعه گردشگری	برگزاری نمایشگاه کتاب

نتایج بررسی تأثیر برگزاری نمایشگاه‌های کتاب، همایش و غیره در مؤلفه‌های توسعه اقتصادی در جدول ۶ نشان‌دهنده آن است که با توجه به ضرایب تأثیر و مقدار تی به دست آمده در سطح اطمینان ۹۹ درصد، مثبت و معنادار است (زیرا آماره T خارج از بازه $(-1/1, 96/96)$ قرار گرفته است). بنابراین با توجه به مقدار ضریب تأثیر به دست آمده، می‌توان گفت که ایجاد اشتغال $(0/410)$ ، کیفیت زندگی

(۰/۴۰۷)، توسعه نیروی انسانی (۰/۵۳۶)، قدرت خرید (۰/۴۰۴)، توسعه پایدار (۰/۴۷۸) و توسعه گردشگری (۰/۴۲۴) بیش از ۴۰ درصد از برگزاری نمایشگاه‌های کتاب، همایش و غیره تأثیر می‌پذیرد.

و. پاسخ به سؤال ششم پژوهش: تشویق به مطالعه و یادگیری (تعالی بخشیدن به روح) تا چه میزان بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی تأثیر دارد؟

شکل ۶: مدل آزمون شده نقش تشویق به مطالعه و یادگیری بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی

جدول ۷: ضریب مسیر و معنی‌داری تأثیر تشویق به مطالعه و یادگیری بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی

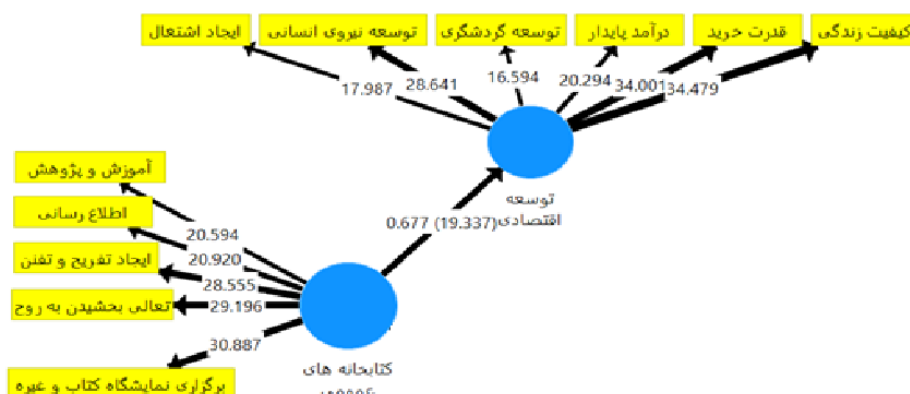
نتیجه	آماره T	P value	ضریب رگرسیون	گزاره (رابطه)	
تأیید	۶/۷۸۸	۰/۰۰۰	۰/۳۷۵	با	تشویق به مطالعه و یادگیری
تأیید	۶/۹۷۷	۰/۰۰۰	۰/۴۲۴	با	تشویق به مطالعه و یادگیری
تأیید	۸/۹۰۷	۰/۰۰۰	۰/۴۹۹	با	تشویق به مطالعه و یادگیری
تأیید	۶/۹۵۳	۰/۰۰۰	۰/۴۲۳	با	تشویق به مطالعه و یادگیری
تأیید	۵/۷۴۴	۰/۰۰۰	۰/۳۲۲	با	تشویق به مطالعه و یادگیری
تأیید	۵/۴۴۴	۰/۰۰۰	۰/۳۳۶	با	تشویق به مطالعه و یادگیری

یافته‌های پژوهش در جدول ۷ و شکل ۶ نشان می‌دهد که با توجه به مقادیر ضریب تأثیر و مقدار تی تشویق به مطالعه و یادگیری از سوی کتابخانه‌های عمومی بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($P < 0/01$)، مثبت و معنادار است. بنابراین، می‌توان گفت که نتایج بررسی ضریب تأثیر تشویق به مطالعه و یادگیری از سوی کتابخانه‌های عمومی در توسعه نیروی انسانی (۰/۴۹۹)، بیشترین و توسعه پایدار (۰/۳۲۲) کمترین اثرگذاری را دارند.

ز. مدل ساختاری نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه

بعد از ارائه توضیحات مزبور در شکل زیر مدل پیشنهادی نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه ارائه می‌شود:

شکل ۷: مدل پیشنهادی پژوهش

شکل ۷ نمایش اعداد به دست آمده در محیط نرم افزار اسمارت PLS است. این شکل نتایج حاصل از آزمون گزاره‌ها را در قالب ضرایب مسیرها، همراه با سطح معناداری و ارتباط با گزاره‌های پژوهش را نشان می‌دهد. توضیح اینکه ضرایب تی (T) بیشتر از $\pm 1/96$ تا $\pm 2/58$ در سطح $0/05$ معنادار هستند و ضرایب تی (T) بالاتر از $\pm 2/58$ در سطح $0/01$ معنادار هستند. همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، تمامی گزاره‌ها در سطح $0/01$ معنادار هستند. علاوه بر این، جهت ضرایب تی در تمام مسیرها مثبت است که نشانگر تأثیر مثبت و معنادار است.

جدول ۸: ضریب مسیر و معنی‌داری متغیرهای پژوهش

نتیجه	آماره T	P value	ضریب رگرسیون	گزاره (رابطه)
تأیید	۱۹/۳۳۷	۰/۰۰۰	۰/۶۷۷	کتابخانه‌های عمومی با توسعه اقتصادی

یافته‌های پژوهش در جدول ۸ و شکل ۷ نشان می‌دهد که با توجه به مقادیر ضریب تأثیر کتابخانه‌های عمومی بر توسعه اقتصادی $0/677$ و مقدار تی $19/337$ در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($P < 0/01$)، مثبت و معنادار است؛ زیرا آماره T خارج از بازه $(-1/1, 96/96)$ قرار گرفته است. بنابراین، می‌توان گفت که نتایج بررسی تأثیر کتابخانه‌های عمومی بر توسعه اقتصادی جامعه، نشان می‌دهد که کتابخانه‌های عمومی بر توسعه اقتصادی مؤثر است. نتایج بررسی نشان می‌دهد که کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه به میزان حدود ۶۷ درصد مؤثر است. بنابراین، می‌توان گفت که کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه تأثیر زیادی دارد.

جدول ۹: شاخص‌های برازش مدل نهایی

توسعه اقتصادی	کتابخانه‌های عمومی	
۰/۸۳۸	۰/۸۴۰	آلفای کرونباخ
۰/۸۸۲	۰/۸۸۷	پایایی ترکیبی
۰/۵۵۷	۰/۶۱۱	روایی همگرا
۰/۲۳۷	۰/۴۴۷	Q^2
۰/۶۴۲	-	R^2
۰/۵۹۸	-	GOF

جدول ۹، نتایج مربوط به برازش شاخص های مدل نهایی پژوهش نشان داد که مقدار مربوط به آلفای کرومباخ و پایایی ترکیبی شاخص های توسعه اقتصادی بالاتر از ۰/۸ است که حاکی از پایایی مناسب و مطلوب مدل پژوهش دارد. همچنین نتایج پژوهش مشخص نمود که میزان روایی همگرا برای توسعه اقتصادی بالاتر از سطح معیار ۰/۵ است که نشان دهنده مناسب بودن میزان روایی همگرا برای پژوهش است. روایی واگرا نیز در پژوهش حاضر در قالب ماتریس جنبه در جنبه مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. با توجه به سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ که به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای R^2 معرفی شده است و در توسعه اقتصادی مقدار بیش از ۰/۶ به دست آمد که نشان از مناسب بودن این شاخص دارد. همچنین با توجه به سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳ که به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای Q^2 معرفی شده است و در همه عوامل، مقدار بیش از ۰/۳ به دست آمد که نشان از مناسب بودن این شاخص دارد. برای شاخص GOF^3 سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی معرفی شده است که با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۱۰ مقادیر بیش از ۰/۳۶ به دست آمده که نشان از برازش کلی قوی مدل دارد. با توجه به این یافته مشخص می گردد که مدل ارائه شده در پژوهش حاضر، از برازش مناسبی برخوردار است.

۵. بحث و نتیجه گیری

در پژوهش حاضر نقش خدمات و کارکردهای کتابخانه های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. با توجه به نتایج پژوهش می توان گفت کتابخانه های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه نقش مؤثر و معناداری دارد. نتایج پژوهش حاضر مشخص نمود که خدمات و کارکردهای کتابخانه های عمومی (آموزش و پژوهش، اطلاعات و اطلاع رسانی، ایجاد تفریح و تفنن، برگزاری نمایشگاه، همایش و غیره و تشویق به مطالعه و تعالی بخشیدن به روح)، بیش از ۴۰ درصد بر شاخص های توسعه اقتصادی نقش مؤثر و مثبتی دارد. ضریب تأثیر آموزش و پژوهش (۰/۵۳۸) و همچنین اطلاعات و اطلاع رسانی (۰/۵۲۸)، ایجاد تفریح و تفنن (۰/۵۰۵)، برگزاری نمایشگاه کتاب، همایش و غیره (۰/۵۳۶) و تشویق به مطالعه و تعالی بخشیدن به روح (۰/۴۹۹) بر مؤلفه های توسعه اقتصادی، نشان داد که توسعه نیروی انسانی بیشترین تأثیر را از مؤلفه ها و فعالیت های کتابخانه عمومی می پذیرد. در تبیین این بخش از نتایج می توان گفت از آنجا که نیروی انسانی به عنوان کانون اصلی و جامعه هدف ارائه خدمات کتابخانه های عمومی هستند، بنابراین بیشترین تأثیرپذیری را از مؤلفه های کتابخانه های عمومی دارد؛ همچنین عمده ترین استفاده کنندگان اطلاعات، افراد جامعه هستند بنابراین بدیهی است که بیشترین سهم اثرپذیری از اطلاعات و اطلاع رسانی در جامعه نسبت به دیگر مؤلفه های توسعه اقتصادی را به خود اختصاص دهد. از آنجا که آموزش، ایجاد تفریح و تفنن و برگزاری نمایشگاه، همایش و غیره، بخشی از

۱. دقت پیش بینی

۲. قدرت پیش بینی

۳. شاخص نیکویی برازش

کارکردهای کتابخانه‌های عمومی است که بر توسعه نیروی انسانی نقش مؤثر دارد، بنابراین نتایج این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش ریجینا^۱ (۲۰۱۸) که نشان دادند کتابخانه‌های عمومی نیجریه از طریق برگزاری سخنرانی‌ها، نمایشگاه‌ها، کنسرت و ارائه برنامه‌های آموزشی و تفریحی برای اقشار جامعه، به رشد و توسعه نیروی انسانی کمک می‌کند، همسو است.

مقدار ضریب تأثیر اطلاعات و اطلاع‌رسانی در ایجاد اشتغال با مقدار ۰/۳۹۲ نشان داد که کمترین اثرگذاری اطلاعات و اطلاع‌رسانی در بخش اشتغال و کسب درآمد است. این نتایج نشان می‌دهد که کتابخانه‌های عمومی در حوزه خدمات ارائه اطلاعات و اطلاع‌رسانی کسب و کار به جامعه ضعیف عمل می‌کنند و اطلاعات را به صورت غنی و متناسب باهدف ایجاد اشتغال و توسعه کسب و کار فراهم و در دسترس جامعه ننموده است. به نظر می‌رسد که یکی از ضعف‌هایی که بر عملکرد کتابخانه‌های عمومی وارد است، گردآوری و اشاعه اطلاعات با هدف توسعه اقتصاد محلی است. نتایج این بخش از پژوهش با یافته‌های پژوهش سادونیشویلی و همکاران^۲ (۲۰۲۰)، ناه (۲۰۲۰)، هالیکاب، دانفورد و ایدوو (۲۰۱۹) و اویرنکه (۲۰۱۲) که نشان داد، کتابخانه‌های عمومی در پی نیاز مراجعه‌کنندگان به یادگیری مشاغل اینترنتی و خدمات برخط خدمات اطلاعاتی ارائه می‌کنند و به رفع بیکاری و ایجاد شغل کمک می‌کند، همخوانی ندارد. با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان گفت، که کتابخانه‌های عمومی ایران با داشتن پتانسیل‌های بالا در خصوص بهره‌گیری از اطلاعات و استفاده از مزیت‌های اقتصاد اطلاعاتی، اما فعالیت‌ها و خدمات آن‌ها در حال حاضر در راستای استفاده اقتصادی از اطلاعات نیست.

یافته‌های پژوهش در جدول ۵ نشان داد که ایجاد تفریح و تفنن کتابخانه‌های عمومی بر توسعه نیروی انسانی، بیشترین تأثیر (۵۰ درصد) و بر قدرت خرید، کمترین تأثیر (۳۵ درصد) را دارد. کتابخانه‌های عمومی مسئول تهیه و ارائه منابع سرگرم‌کننده و غیرتخصصی، جهت گذراندن اوقات فراغت افراد جامعه است، می‌توان از یافته‌های به دست آمده این نتیجه را گرفت که کتابخانه‌های عمومی با ارائه خدمات و منابع ساده و سرگرم‌کننده تا حدودی توانسته‌اند از طریق پرورش و نشاط روح و ذهن مراجعین به توسعه نیروی انسانی کمک کند. روح و روان انسان نیز برای داشتن تمرکز و انرژی همانند جسمش نیاز به استراحت، سرگرمی و تجدیدقوا دارد. مطالعه منابع سرگرم‌کننده و شرکت در مراسم‌های مناسبی، جشن‌ها و یا مسابقات ویژه گروه‌های مختلف سنی از مهم‌ترین راهکارهای پرورش روح و ایجاد نشاط در زندگی است که تهیه و برگزاری آن‌ها یکی از وظایف و رسالت‌های کتابخانه‌های عمومی است. نتایج این بخش از پژوهش با یافته‌های پژوهش پاولدووس^۳ (۲۰۱۵) همخوانی دارد. بخش دیگری از یافته‌ها نشان داد که ایجاد تفریح و تفنن، کمترین تأثیر را بر قدرت خرید افراد جامعه دارد. با توجه به این نتیجه می‌توان گفت کتابخانه‌های عمومی ایران، برنامه و خدمات چشمگیری در خصوص ایجاد سرگرمی همراه با ایجاد فرصت یادگیری برای کاربران خود ندارند.

1. Regina
2. Sadunišvili & et al
3. PÖLDAAS

همچنین بخش دیگری از نتایج پژوهش حاضر نشان داد که برگزاری نمایشگاه‌های کتاب و همایش‌های مختلف علمی و غیرعلمی از یک سو به پویایی و رونق مشاغل مربوط به صنعت نشر و تولید محتوا کمک می‌کند و از سوی دیگر، موجب رونق مشاغل جانبی و صنعت رفاهی و گردشگری در جامعه می‌گردد. یکی از مزیت‌های نمایشگاه کتاب اختصاص بن‌های خرید کتاب و تخفیفات قابل توجه از سوی ناشران است که نشان می‌دهد، این مؤلفه نقش مؤثری در ارتقای قدرت خرید افراد جامعه دارد. نتایج پژوهش حاضر، وجود تأثیر مثبت و معنادار برگزاری نمایشگاه‌های کتاب، همایش‌ها و غیره بر مؤلفه‌های توسعه اقتصادی را نشان می‌دهد. این مؤلفه کتابخانه‌های عمومی، پتانسیل اثرگذاری بر توسعه اقتصادی جامعه را دارد.

تشویق به مطالعه و یادگیری می‌تواند افراد هر جامعه را به جهان دانش و معرفت رهنمون کرده و دریچه‌های روشن، همراه با بصیرت و شناخت را پیش روی او باز نماید. از سویی، ابزاری هدفمند و کارساز در پرورش و رشد استعداد‌های انسان در راه کمال و پیشرفت انسانی گردد. بنابراین، اثرگذاری بالای این مؤلفه در توسعه اقتصادی جامعه کاملاً روشن و قابل درک است. اما اثرگذاری به نسبت پایین این مؤلفه، در شاخص‌های توسعه اقتصادی ایران را شاید بتوان این گونه تبیین نمود که پایین بودن سرانه مطالعه، کتاب‌خوانی و اشتیاق به یادگیری در جامعه ما یکی از علت‌های اصلی درصد پایین تأثیر تشویق به مطالعه و یادگیری در توسعه اقتصادی جامعه است.

با نگاهی گذرا به ویژگی‌ها و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی می‌توان گفت که کتابخانه‌ها به صورت مستقیم از طریق استخدام نیروی انسانی به عنوان کتابدار (فهرست‌نویس، نمایه‌ساز، کارشناس بخش مرجع و غیره) سهم قابل توجهی در ایجاد اشتغال و توسعه اقتصادی به صورت مستقیم دارد. همچنین با تأکید بر این جمله رانگانانان (پدر علم کتابداری)، که کتابخانه آرگانسیم زنده و پویا است و این پویایی نیازمند به روز نگاه داشتن منابع و گردآوری انتشارات جدید است که موجب پویایی چرخه صنعت نشر خواهد شد. از سوی دیگر کتابخانه‌های عمومی از طریق صرفه‌جویی در هزینه، آموزش‌های کاربردی، ایجاد ایده و پیوند بین تخصص‌های مختلف و مشاغل مرتبط به شکل غیرمستقیم در توسعه اقتصادی نقش مؤثری دارند. کتابخانه‌های عمومی با برگزاری سمینارها و همایش‌های علمی و کاربردی همچنین وجود معماری‌های چشم‌نواز، می‌تواند نقش مؤثری در توسعه گردشگری محلی و در نتیجه توسعه اقتصادی جامعه داشته باشد. اما اگر بخواهیم واقع‌بینانه به موضوع توسعه اقتصادی از طریق فعالیت‌ها و خدمات کتابخانه‌های عمومی بنگریم، خواهیم دید که به نظر می‌رسد از یک سو اکثر مدیران، برنامه‌ریزان و کتابداران کتابخانه‌های عمومی ایران آن گونه که باید تأثیر توانمندی‌های موجود کتابخانه‌های عمومی را در توسعه مؤلفه‌های اقتصادی جدی نگرفته‌اند، و از سوی دیگر، افراد جامعه و استفاده‌کنندگان هنوز به خوبی با قابلیت‌ها و توانمندی‌های کتابخانه‌های عمومی در کمک به آن‌ها جهت رسیدن به توسعه اقتصادی جامعه آشنا نیستند. تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی مناسب با اهداف مختلف از جمله آگاهی‌رسانی و دانش‌افزایی به افراد جامعه برای داشتن زندگی بهتر و کمک به ارتقا کیفیت زندگی،

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۷

نقش خدمات و

کارکردهای

کتابخانه‌های عمومی ...

همچنین استفاده از متخصصین کارآفرینی و ارائه منابع غنی و باکیفیت، جهت آموزش افراد باهدف راه‌اندازی و یا ارتقای شغلی یکی از راهکارهای مؤثر بهره‌مندی از توانمندی‌های کتابخانه‌های عمومی است.

از سوی دیگر نتایج بخش دیگری از پژوهش نشان داد که کتابخانه‌های عمومی ایران در بحث توسعه اقتصادی و مؤلفه‌های مرتبط با آن قوی عمل نکرده است، با توجه به میانگین‌های به‌دست آمده از مؤلفه‌های توسعه اقتصادی، می‌توان گفت نقش و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی در حوزه توسعه اقتصادی در ایران برای کاربران کاملاً شناسایی و اطلاع‌رسانی نشده است. میزان پایین استفاده از کتابخانه‌های عمومی و همچنین بازاریابی ضعیف کتابخانه‌های عمومی در حوزه معرفی و اجرای خدمات نوین و کارهای اساسی خود از دلایل عدم آگاهی و جذب کاربران نسبت به استفاده از خدمات کتابخانه‌های عمومی است. ضعف کتابخانه‌های عمومی ایران در حوزه کسب درآمد و ایجاد اشتغال نشان می‌دهد که در کتابخانه‌های عمومی فعالیت‌ها و خدماتی که باهدف درآمدزایی و ایجاد اشتغال به جامعه ارائه گردد، بسیار کم است. در تبیین این نتایج می‌توان گفت عدم وجود برنامه‌های مدون و پیوسته در زمینه اقتصادی، منابع آموزشی ناکافی در حوزه کسب و کار و کارآفرینی متناسب با اقتصاد محلی و همچنین عدم وجود متخصصین کارآفرینی در کتابخانه‌های عمومی کشور از دلایل نتایج به‌دست آمده است.

خدمات کتابخانه‌های عمومی می‌تواند به درآمدزایی و رشد اقتصاد خانواده‌ها در وهله اول و سپس رشد اقتصاد جامعه منجر گردد. با توجه به افزایش قیمت کاغذ، هزینه‌های انتشار و اینترنت استفاده از خدمات کتابخانه‌های عمومی برای رفع نیازهای اطلاعاتی و اینترنتی می‌تواند در اقتصاد خانواده به شکل غیرمستقیم تأثیر گذاشت. همچنین از طریق برنامه‌ریزی جهت افزایش برگزاری دوره‌های آموزش کارآفرینی و مهارت‌آموزی به افراد مستعد یادگیری، می‌توان شاهد افزایش توسعه اقتصادی در جامعه بود. بسیاری از مناطق روستایی به دلیل عدم آگاهی کافی ساکنان از قابلیت‌های بومی و شرایط محیطی قادر به استفاده و بهره‌مندی از این ظرفیت‌ها جهت کسب درآمد و بهبود شرایط زندگی خود نیستند. کتابخانه‌های عمومی به‌عنوان مرکز ذخیره و توزیع عادلانه اطلاعات صحیح و متناسب با نیاز منطقه می‌تواند به‌صورت غیرمستقیم موجب افزایش توسعه اقتصادی در این مناطق گردد، به‌عنوان مثال کتابخانه‌های عمومی در بخش توسعه اقتصادی روستایی با برگزاری دوره‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی در خصوص کشاورزی، تولید محصول و پرورش دام و طیور متناسب با شرایط آب، هوا و خاک هر منطقه موجب افزایش محصول و بهبود کیفیت تولیدات آن‌ها می‌شود. در دسترس قرار دادن اطلاعات موردنیاز در مناطق مختلف شهری و روستایی به شکل‌های مختلفی در افزایش توسعه آنان نقش مؤثری دارد. اطلاعات ثروت است و این ثروت زمانی که عادلانه بین همه افراد جامعه توزیع گردد، می‌تواند شاهد بهبود کیفیت زندگی و توسعه در بخش‌های مختلف اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در جامعه شد.

در پایان می‌توان گفت که توسعه اقتصادی جامعه زیر سایه دانش و اطلاعات، زندگی فردی و اجتماعی انسان را متحول می‌کند و به بهبود کیفیت زندگی و رفع نابرابری‌ها می‌انجامد. توسعه اقتصادی در جهت رفع فقر و توانمندسازی و کشف استعداد جوامع تلاش می‌کند. بنابراین، هراندازه این تلاش از

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۸

دوره ۲، شماره ۲

پیاپی ۴

۱۴۰۲

طریق ارتقای دانش، آموزش و توانمندسازی افراد جامعه به توسعه منجر شود، آرامش و بهبود مستمر زندگی، گسترده‌تر، عمیق‌تر و ماندگارتر خواهد بود. رسیدن به توسعه اقتصادی از طریق کتابخانه‌های عمومی هدفی بسیار بزرگ و زمان‌بر است که تحقق آن نیازمند عزم جدی تمامی مدیران، برنامه‌ریزان و متخصصان حوزه کتابخانه‌های عمومی است. نگاه به توسعه اقتصادی که به دنبال زندگی هدفمند و شایسته تمامی اعضای جامعه است تاکنون در کشور ایران، به توجه آن در سطح قابلیت‌های کتابخانه‌های عمومی غفلت شده است، که نتایج این پژوهش می‌تواند چراغ راهی باشد تا با تدوین برنامه‌های عملیاتی مسیر آن را در برنامه‌ی توسعه کشور از طریق کتابخانه‌های عمومی هموار نمایند.

چنانچه در این پژوهش تأکید شد درک و اعتقاد به توانمندی‌های بالای کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه در درجه اول نیاز به آگاهی و اعتقاد کامل کتابداران کتابخانه‌های عمومی نسبت به این ویژگی است. لذا با توجه به بررسی صورت گرفته در ارتباط با کتابخانه‌های عمومی و دستیابی به نتایجی در این زمینه لازم است پیشنهادهایی برای بهبود خدمات و توجه به پتانسیل‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی از طرف مسئولان، برنامه‌ریزان، و سیاست‌گذاران صورت گیرد، ارائه می‌شود.

- نتایج بخشی از پژوهش نشان داد که در بحث اطلاعات و اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های عمومی کشور در ایجاد اشتغال تأثیرگذاری کمتر از متوسط دارد، لذا پیشنهاد می‌گردد مجموعه‌سازی بخشی از منابع کتابخانه‌های عمومی باهدف گردآوری و اشاعه اطلاعات در زمینه ایجاد اشتغال و توسعه کسب‌وکار و متناسب با اقتصاد محلی ایجاد گردد.

- با توجه به اینکه کتابخانه‌های عمومی در افزایش اشتغال و ایجاد شغل در جامعه به صورت مستقیم و غیرمستقیم نقش مؤثری دارد، لذا پیشنهاد می‌گردد فعالیت کتابخانه‌های عمومی کشور در خصوص آموزش مهارت، فرصت‌یادگیری و کارآفرینی با توجه به شرایط بومی و متناسب با شرایط شرکت‌کنندگان تقویت گردد.

- دوره‌های آموزشی و همایش‌های بین‌المللی با حضور کشورهای توسعه‌یافته و موفق جهت آموزش و دانش‌افزایی کتابداران و مدیران کتابخانه‌های عمومی در کشور برگزار شود.

- بخشی از نتایج پژوهش که نشان داد کتابخانه‌های عمومی در قدرت خرید افراد جامعه تأثیر مثبت دارد، با توجه به بالا رفتن قیمت کتاب و دیگر منابع اطلاعاتی، اینترنت، استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی و هزینه‌های آموزش بنابراین پیشنهاد می‌گردد، با تقویت خدمات امانت، دسترسی به اینترنت و برگزاری دوره‌های آموزشی موردنیاز به صورت رایگان یا شهریه کمتر به صرفه‌جویی هزینه‌های خانواده کمک کنند.

- نتایج پژوهش نشان داد که کارکرد تفریح و تفنن در کتابخانه‌های عمومی کمترین تأثیر را بر قدرت خرید افراد جامعه دارد، لذا پیشنهاد می‌گردد کتابخانه‌های عمومی کشور نسبت به برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌ها و خدمات تفریحی و سرگرم‌کننده باهدف فرصت‌یادگیری برای گروه‌های مختلف جامعه اقدام کنند.

- تقویت خدمات و فعالیت‌های کتابخانه‌های عمومی در رسیدن به توسعه و درآمد پایدار جامعه نقش مؤثری دارد، لذا پیشنهاد می‌گردد کتابخانه‌هایی با ارائه خدمات ۲۴ ساعته و آنلاین در سطح جامعه به اطلاع‌رسانی و پاسخگویی به نیازهای مراجعین اختصاص گردد.

۶. منابع و مآخذ

- ازکیا، مصطفی؛ و غفاری، غلامرضا (۱۳۸۴). *جامعه‌شناسی توسعه*. کیهان.
- اقبال، علی؛ و نوروزی، علیرضا (۱۴۰۱). تحلیل نقش خدمات کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصاد محلی: مطالعه موردی استان کرمانشاه. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۸ (۱)، ۷۶-۹۳. [10.52547/publij.28.1.76](https://doi.org/10.52547/publij.28.1.76)
- بهرامی‌نیا، سارا؛ ضیایی، ثریا؛ و مرادی، محمود (۱۴۰۲). شناسایی نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه اقتصادی جامعه از دیدگاه متخصصان. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۹ (۱)، ۱۲-۳۲.
- سیدی، زینب (۱۳۹۰). *امکان‌سنجی نقش کتابخانه‌های عمومی در توسعه و ترویج کارآفرینی از دیدگاه کتابخانه‌های عمومی استان اصفهان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه اصفهان.
- عطائی‌ظاهر، شیماء؛ تجعفری، معصومه؛ صنعت‌جو، اعظم؛ و شریف، عاطفه (۱۴۰۰). امکان‌سنجی ارائه خدمات مؤثر بر توسعه اقتصادی در کتابخانه‌های عمومی شهر مشهد. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۴ (۲)، ۵۹-۸۴.
- فنی، زهره (۱۳۹۳). توسعه پایداری و جهانی شدن. مرکز ملی مطالعات جهانی شدن.
- گرچی‌زاده، عطیه (۱۳۹۴، ۳۱ اردیبهشت‌ماه). *رابطه متقابل فرهنگ و توسعه اقتصادی، کنفرانس بین‌المللی مدیریت، فرهنگ و توسعه اقتصادی*، مشهد. [/https://civilica.com/doc/427414](https://civilica.com/doc/427414)
- می‌یر، ج. م. (۱۹۹۵). *از اقتصاد کلاسیک تا اقتصاد توسعه* (ترجمه غلامرضا آزاد ارمکی، ۱۳۷۵). میترا.

Bishop, B. W., Mehra, B., & Partee, R. P. (2016). The role of rural public libraries in small business development. *Public Library Quarterly*, 35(1), 37-48. <https://doi.org/10.1080/01616846.2016.1163971>

Biswas, S., & Mahato, A. (2020). The Role of Public Libraries in Local Economic Development in West Bengal. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 3744. <https://core.ac.uk/download/pdf/286730239.pdf>

Chow, A., & Tian, Q. (2021). Public libraries positively impact quality of life: A big data study. *Public Library Quarterly*, 40(1), 1-32. <https://doi.org/10.1080/01616846.2019.1632105>

Devabalagan, G.A., & Mohan Kumar, S. (2019). Role of Public Libraries in Economic Development. *Universal Review*, 8(6), 757-763.

Holcomb, S., Dunford, A., & Idowu, F. (2019). Public Libraries: A Community's Connection for Career Services. *John J. Heldrich Center for Workforce Development*.

Mackenzie, C. (2000). Urban public libraries: helping Brisbane to become a smart city. *Australasian Public Libraries and Information Services*, 13(4), 166-169.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۲۰

دوره ۲، شماره ۲

پیاپی ۴

۱۴۰۲

- McClure, C. R., & Bertot, J. C. (1998). Public Library Use in Pennsylvania: Identifying Uses, Benefits, and Impacts. Final Report.
- McClure, C. R., Fraser, B. T., Nelson, T. W., & Robbins, J. B. (2001). *Economic benefits and impacts from public libraries in the state of Florida : final report to the State Library of Florida, Division of Library and Information Services*. Information Use Management and Policy Institute, School of Information Studies
- Noh, Y. (2020). A study of the evaluation of a library's economic value based on the users' and librarians' perceptions. *The Electronic Library*, 38(3), 561-596. <https://doi.org/10.1108/EL-01-2020-0008>
- Oyeronke, A. (2012). Information as an economic resource: The role of public libraries in Nigeria. *Chinese Librarianship: An International Electronic Journal*, 34, 66-75.
- Öztemiz, S. & Tekindal, M.A. (2020). Estimation of GDP from public library usage: Turkey sample. *Library Management*, 41(4-5), 153-171.
- PÖLDAAS, Mai. (2015). Public Libraries as a Venue for Cultural Participation in the Eyes of the Visitors. *Media transformations*, 11, 106-122.
- Randal, K. (2004, June). The Innovation Imperative, Economic Development Administration. US Department of Commerce conference.
- Eniekebi, E. R. (2018). Library and Information Science Role in Human Development. *Library and Information Science Role in Human Development*, 2(8), 136-140. <https://doi.org/10.1177/0340035297023005>
- Santos, V. (2009). Public Libraries and their Contribution towards Economic Development: a discussion. *LIBRES Library and Information Science Research Electronic Journal*, 19(2), 1-9. <https://doi.org/10.32655/LIBRES.2009.2.3>

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۲۱

نقش خدمات و

کارکردهای

کتابخانه‌های عمومی ...